

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ İÇİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN BEKLENTİLERİ

Araş. Gör. Zafer KUŞ

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD
zaferkus@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD
tcelikkaya@ahievran.edu.tr

ÖZET

Öğretmenlerin verimli olabilmesindeki en önemli etkenlerden biri, öğretmenlerin beklentilerinin dikkate alınması ve bunların karşılanmasıdır. Bu beklentilerin karşılanabilmesi için ilk olarak bunların tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için, sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentilerinin tespit edilmesidir. Araştırmaya, Kırşehir ilinde görev yapmakta olan 33 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veriler, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı, I.yarıyıl sonunda toplanmıştır. Verilerin toplanması için, araştırmanın amaçları doğrultusunda yedi açık uçlu soru yazılı olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Toplanan verilerin çözümlenmesi sürecinde, öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, içerik analizi kullanılarak kodlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmenler öğrencilerden, düzenli çalışmalarını; velilerden, öğrencileri ile ilgilenmelerini; yöneticilerden ise, uygun fiziki ortamı sağlamalarını ve kendilerine destek olmalarını beklemektedirler. Yine öğretmenler hizmet içi eğitim konusunda özellikle materyal hazırlama ve kullanımı konusunda, programın gerektirdiği farklı yöntemler konusunda hizmet içi eğitim almak istemektedirler. Ayrıca öğretmenler bu beklentilerinin karşılanmaması ile ilgili bir takım sorunları da ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler, Sosyal bilgiler Öğretimi, Öğretmen Beklentileri*

SOCIAL SCIENCES TEACHERS' EXPECTATIONS FOR AN EFFECTIVE SOCIAL SCIENCES TEACHING

ABSTRACT

One of the most important factor in making teachers more productive is their expectations need to be take into considiration and these expectations need to be met. To meet these expectations ,first of all expectations need to be determined. This study's aim is to determine social sciences teachers' expectations for an effective social sciences education . 33 social sciencies teachers joined in this research from Kırşehir city center. Data was collected in 2009-2010 educational year' end of first term . to collect the data, seven open ended questions are asked to teachers in written format . in the process of analysis of collected data, teachers' answers were coded by using content analysis and were interpreted according to study's aim. Here are the results ; teachers expect that students's studying regularly,parents' caring for the students and administrators' preparing suitable context and suppporting teachers also teachers want to attend in-service training for gaining experience for material preparation and application and different methods presented by renewed programme. Also teachers state that their expectations aren't met and they have problems about it.

Key Words: Social Study, Social Study Teaching, Teacher's Expectations

GİRİŞ

Eğitim sisteminde son yıllarda büyük bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu çerçevede sosyal bilgiler öğretimi alanında da büyük değişiklikler olmaktadır. İlk olarak ders programları yenilenmiş, ders kitapları tamamıyla değişmiş, öğretim sistemi araştırma ve sorgulamaya yönelmiştir. Öğretim programları eğitim sisteminin sadece bir parçasıdır. Öğretmenler yeni bir öğretim programının başarıya ulaşmasındaki esas unsurdur (Mitchener ve Anderson, 1989). Öğretim sistemi ne kadar mükemmel olursa olsun, programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin beklentileri dikkate alınmazsa programdan istenilen verim elde edilemeyecektir. Öğretmenin verimli olması, salt öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulanan eğitim programlarının iyileştirilmesi ile olası değildir. Bireyler, gelecekte yapacakları meslekleriyle ilgili ne denli iyi eğitilirse eğitilsinler, mesleksi başarı ve verim, büyük ölçüde bireyin güdülenme ve moral düzeyine bağlı olacaktır. Bireyin güdülenmesinin ve yüksek morale sahip olmasının yolu ise, mesleğe girişte var olan ve meslekte geçen yıllar boyunca yenileri edinilen beklentilerin karşılanması ile yakından ilişkili görülmektedir (Uras ve Kunt, 2006). Toplum öğretmenlerden birçok alanda beklentiler içerisindedir. Buna karşılık öğretmenlerinde farklı alanlarda, sosyo-ekonomik alanda, özlük haklarında, eğitim öğretim süreci alanında, yönetici alanında, bir takım beklentileri olmaktadır. Bu beklentiler ile ilgili olarak genellikle sendikal çalışmalar yapılmakta bu çalışmalarda daha çok sosyo-ekonomik alanda ve özlük hakları ile ilgili olmaktadır. Literatür tarandığında yurt içinde akademik alanda, öğretmenlerin eğitim öğretim süreci beklentilerine yönelik olarak çok fazla bir çalışma olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin daha verimli çalışabilmesi için eğitim öğretim sürecine ilişkin beklentilerinin karşılanması zorunludur. Bu beklentilerin karşılanması içinde ilk olarak bunların tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için, sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi olarak durum çalışması (case study) kullanılmıştır. Nicel çalışmalar ile karşılaştırıldığında, nitel çalışmalar derinlemesine bilgi, kavrayış ve anlayış sağlamaktadır. Nitel çalışmada, tümevarım ilkesiyle hareket

edilir ve incelenen probleme ilişkin toplanan verilere açıklamalar getirilir. Nitel çalışmalarda amaç, sayılar yoluyla genellenebilir sonuçlara ulaşmak değil; araştırılan konu ile ilgili betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliği açısından verilerin olabildiğince ayrıntılı ve doğrudan sunulması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005)

Katılımcılar

Bu araştırmaya, 2009–2010 eğitim-öğretim yılında, Kırşehir ilinde devlet okullarında görev yapmakta olan 33 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin 14’ü bayan, 19’u erkektir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı, I. yarıyıl sonunda Ocak ayında, açık uçlu sorulardan oluşan anket tekniğiyle toplanmıştır. Verilerin toplanması için, araştırmanın amaçları doğrultusunda yedi açık uçlu soru yazılı olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Söz konusu anketin hazırlanmasında ilk olarak araştırmacılar, I. dönem başı sosyal bilgiler öğretmenlerinin il genelinde toplanan zümre toplantılarına katılmış ve burada öğretmenlerle görüşmüştür. Bu dönem başındaki zümre öğretmenler toplantısında, öğretmenlerle etkili bir sosyal bilgiler öğretiminin nasıl olacağı üzerine konuşulmuştur. Öğretmenlerin belirttiği ana noktalardan hareketle, yedi açık uçlu sorudan oluşan bir anket oluşturulmuştur. Bu anketin kapsam geçerliliği için Ahi Evran Üniversitesi’nden Sosyal Bilgiler ve Eğitim Bilimleri alanında iki farklı uzman görüşü alınmış ve üç sosyal bilgiler öğretmeni ile pilot görüşme gerçekleştirilerek soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Ankete son hali verildikten sonra, 2009-2010 öğretim yılının I. dönem sonu il genelinde yapılan zümre toplantısında öğretmenlere uygulanmıştır. Öğretmenlerin rahat doldurabilmeleri için ilk dört soru I. oturumda, diğer üç soru ise II. oturumda öğretmenlere verilmiş, gönüllük esas alınmış ve toplam bir saat süre verilmiştir. Ankette kişisel hiçbir bilgi istenmemiş sadece cinsiyetin belirtilmesi istenmiştir.

Öğretmenlere aşağıda verilen sorular sorulmuştur:

Etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için;

- 1- Öğrencilerinizden beklentileriniz nelerdir ve bu beklentilerin gerçekleşmesinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 2- Velilerden beklentileriniz nelerdir ve bu beklentilerin gerçekleşmesinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 3- Yöneticilerden beklentileriniz nelerdir ve bu beklentilerinizin gerçekleşme düzeyleri nedir?
- 4- Sosyal bilgiler programında olumlu ve olumsuz gördüğünüz noktalar nelerdir?
- 5- Hizmet içi eğitim verilecek olsa hangi konuda kimler tarafından verilmesini istersiniz?
- 6- 4 ve 5. Sınıf sosyal bilgiler dersine, branş öğretmeni girmeli midir? Neden?
- 7- Öğrencilerinizin sınıfta oturma düzeni nasıldır, neden bu oturma düzenini seçtiğinizi belirtiniz.

Verilerin Analizi

Nitel araştırma verilerinin, betimsel ve içerik çözümlemesi yapılmıştır. İçerik çözümlemesi; verilerin kodlanması, kategorilerin (temaların) bulunması, kodların ve temaların organize edilmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada gerçekleşmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu nedenle, araştırma verilerinin çözümlenmesi sürecinde, öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, araştırma amacına göre kodlanmıştır. Verilerden hareketle, kodların benzerlik ve farklılıkları, birbiriyle ilişkili olmaları dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuş ve her bir öğretmenin görüşü, orijinal formu ve anlamı bozulmadan bu kategorilere yerleştirilmiştir. Analiz birimi olarak cümleler kullanılmıştır. Nitel verilerin çözümlenmesi betimsel analizlere (doğrudan alıntılara) uygun olarak yapılmıştır. Veriler, genel ve alt kategorilere göre düzenlenmiş ve işlenmesi için kavramsal bir yapı oluşturulmuştur. Daha sonra, her bir kategorinin hangi sıklıkla tekrar ettiği (frekans) bulunmuştur. Böylece, nitel veriler nicelleştirilmiştir. Nitel verilerin nicelleştirilmesindeki temel amaçlar; güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Verilerin analizinde, toplamda ne kadar görüş ifade edildiğinin görülmesi açısından toplam frekanslar verilmiştir. Bazı sorularda öğretmenler birden fazla görüş ifade ederken bazı

sorularda ise herhangi bir görüş ifade etmemişlerdir. Verilerin yorumlanmasında, öğretmenlere ait görüşler doğrudan aktarılmıştır. Bu aktarmalar sırasında öğretmenlerin isimleri kullanılmamış, kodlanarak verilmiştir. Örneğin; 8/E, sekizinci erkek öğretmeni, 19/B ise ondokuzuncu bayan öğretmeni simgelemektedir.

BULGULAR

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için görüşleri, araştırma soruları kapsamında oluşturulan başlıklar altında verilmiştir.

Çizelge 1. Öğretmenlerin, Etkili Bir Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin, Öğrencilerden Beklentileri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımları

Beklenti	f	Sorun	f
Derse hazırlıklı gelme	9	Evde tekrar yapmama	6
Evde tekrar	6	Veli ilgisizliği	6
Derslerine Çalışma	6	Derse hazırlıksız gelme	6
Toplumsal sorunlara karşı ilgi	5	Öğrencilerin ilgisiz olması	3
Ödevleri yapma	5	Ödev yapmama	3
Sosyal bilgilere önem verme	5	Yeterli çalışmama	3
Ülkesini, milletini sevmesi, milli değerler saygı	4	Sınıf öğretmenlerinin bu derse gereken önemi vermemesi	3
Derse aktif olarak katılım	4	I.kademedeki yetersiz gelmeleri	3
Sorumlu ve duyarlı olması	4	Motivasyon yetersizliği	1
Kitap okuma	4	Müfredat programı	1
Araştırma ve sorgulama	3	Çalışmayı bilmeme	1
Yorum yapabilmeli	3	Dersi ezberden ibaret sanması	1
Ders araçlarını getirme	2	Boş vermişlik	1
Dersi sevmesi ve ilgilenmesi	2	Eğitim bir yarış olarak görme	1
Bilgileri kullanma	2	Test çözümüne önem vermeme	1
Hazır bulunuşluluk düzeylerinin yüksek olması	2		
Hızlı okum teknikleri	1		
Not değil öğrenmeyi düşünmeli	1		
Frekans Toplam:	68	Frekans Toplam:	40

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için, öğretmenler tarafından en çok ifaden edilen beklenti öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesi, evde tekrar yapmaları, derslerine düzenli olarak çalışmalarını, toplumsal olaylara karşı ilgili olması ve sayısal derslere verilen önem kadar sosyal bilgiler dersine de gereken önemi vermeleridir. Öğretmen tarafından belirtilen diğer görüşler ise ülkesini, milletini sevmesi, sorumlu duyarlı olması, araştırma yapması ve kitap okumasıdır. Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin öğrencilerden beklentilerinde ortak yön dersle ilgili görevlerini yerine getirmeleri ve bazı şeylere karşı duyarlı olmaları yönündedir.

Sosyal bilgiler dersinin önemi konusunda görüş bildiren 8/E öğretmen şunları belirtmiştir:” Sosyal bilgiler dersine diğer dersler kadar önem verip çalışmaları, matematik, fen gibi derslere verilen önemin bu derse de verilmesi, ilköğretim öğretmenlerinin temelden itibaren sosyal bilgiler dersini öğrencilere önemsetmeleri en büyük beklentimdir.” 4/B öğretmen ise beklentilerini şu şekilde ifade etmiştir: “Öğrencilerimden beklentim, değerlerine sahip çıkmaları, vatanına, milletine bağlı, iç ve dış tehditleri bilen öğrenciler olmalarıdır.”

Öğretmenlerin karşılaştıkları sıkıntıların başında, öğrencilerin konuları evde tekrar etmemeleri, velilerin ilgisiz davranmaları ve öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri yer almaktadır. Yine bazı öğretmenler tarafından, öğrencilerin derslere karşı ilgisiz olduğu, ödevlerini yapmadıkları, yeterli çalışmadıkları ve sınıf öğretmenlerinin bu derse gereken önemi vermemesi, bu yüzden de öğrencilerin ilköğretim I. kademedен yetersiz gelmesi görüşleri vurgulanmıştır. Öğretmenlerin sorunlarının, genel olarak öğrencilerin çalışmaması ve I. kademedен yetersiz gelmeleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Yaşadığı sorunlar konusunda 21/E öğretmen şunları belirtiyor; “Öğrencilerin yeterli çalışmaması, genel bir boş vermişlik havası içinde bulunmaları, ödevlerini yapmaması ve ilköğretimden yetersiz gelmeleri en belirgin problemlerdir.”

Çizelge 2. Öğretmenlerin, Etkili Bir Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin, Velilerden Beklentileri ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımları

Beklenti	f	Sorun	f
Öğrenciyle ilgilenmeleri	16	Öğrenciyle ilgilenmeme	13
Okul yönetimi-öğretmenle işbirliği	15	Velilerin bilinçsizliği	11
Öğrenciye destek vermeleri	8	Ekonomik durumun zayıflığı	6
Sosyal bilgileri önemli görmeleri	6	Okul yönetimi ve öğretmenle iletişim kurmama	5
Öğrenciye uygun ortam sağlamaları	6	Aşırı kollamacılık	4
Sorumluluk almaları	4	Öğrenciyi yanlış yönlendirme	3
Öğrenciyi doğru yönlendirmeleri	3	Dersi önemsiz görme	2
Öğrencinin bilgiye ulaşmasında yardımcı olmaları	2	Sadece nota önem vermeleri	1
Çocuklarına tarih bilinci vermeleri	1		
Frekans toplamı	61	Frekans toplamı	45

Çizelge 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin velilerden en büyük beklentileri, öğrenciyle ilgilenmeleri ve okul yönetimi-öğretmenle işbirliği içinde bulunmalarıdır. Bunun yanı sıra öğretmenler, velilerin öğrenciye destek olmalarını, sosyal bilgiler

dersini önemli görmelerini, öğrenciye uygun ortamlar sağlamalarını ve öğrenciyi doğru yönlendirmelerini beklemektedirler.

Veliler ile beklentilerini 31/B öğretmen şöyle belirtmiştir; “*Velilerin öğrenciyle ilgilenmeleri, okul-öğretmen-aile işbirliği içerisinde sürekli etkileşim ve iletişim halinde olması gerektiğini düşünüyorum.*”. Öğretmenlerin verdikleri cevaplardan, velilerin sosyal bilgiler dersine gereken önemi vermedikleri anlaşılmaktadır. Bu konuda 16/E öğretmen şunları ifade etmiştir. “*Velilerden en büyük beklentim, matematik ve fen dersine verdikleri önem kadar sosyal bilgiler dersine de gereken önemi vermeleridir. Bu önemi verdiklerinde birçok problem kendiliğinden çözülecektir.*”

Öğretmenlerin veliler ile ilgili sorunların başında, beklentilerine paralel olarak, velinin öğrenciyle ilgilenmemesi ve velilerin bilinçsizliği gelmektedir. Ayrıca öğretmenler tarafından belirtilen sorunlar arasında ekonomik sıkıntılar, velilerin okula gelmemesi, öğrenciyi gereksiz yere aşırı kollaması ve öğrenciyi yanlış yönlendirmesi gelmektedir. Öğretmenlerden birkaçı da velilerin bu dersi önemsiz görüp sadece notlara bakmalarından sıkıntılı olduğunu ifade etmişlerdir. 23/B öğretmen veliler ile ilgili sorunu: “*...öğrenci velileri ile karşılaştığımız en büyük sıkıntı velilerin ilgisiz olması, okula gelmemesidir.*” şeklinde ifade etmiştir. 21/E öğretmen ise; “*Velilerin çocukları geleceği ile ilgisizliği en büyük sorun. Kenar mahallelerde duyarlı ve bilinçli veli bulmak çok zor. Bu da okula yansıyor. Toplantıya dahi gelmiyorlar. Çocukların derse ait yardımcı kitap, test vs. alımında dahi geri planda duruyorlar.*” şeklinde sorunlarını ifade etmiştir.

Çizelge 3: Öğretmenlerin, Etkili Bir Sosyal Bilgiler Öğretimi İçin, Yöneticilerden Beklentileri Ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımları

Beklenti	f	Sorun	f
Gerekli fiziki ortamı sağlanması	28	Sadece protokol-resmi yazışma işleriyle uğraşmaları	4
Okullara eşit imkânların sunulmasını	7	İhtiyaçları dikkate almamalarını	2
Öğretmen-idareci işbirliğinin sağlanmasını	6	Alınan kararların uygulamaya konulamaması	2
Ders saatinin artırılmasını	5	Beklentileri karşılayamamaları	1
Öğretmenlere eşit davranmalarını	3		
İşlerini tam yapmalarını	3		
Sos. Bil. Sınav puanının artırılmasını	1		
Kültürel faaliyetlerin artırılmasını	2		
Sorun yaratma değil, sorun çözmelerini	1		
Performansa göre değerlendirmelerini	1		
Okul dışı öğretim desteklemelerini	1		
Frekans toplamı	58	Frekans toplamı	9

Araştırma kapsamındaki Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamına yakınının, yöneticilerden en fazla beklentisi; okullarda gerekli fiziki ortamın sağlanması noktasındadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin yöneticilerden diğer beklentileri, okullara eşit imkânların sağlanması, idareci-öğretmen işbirliğini yapma, sosyal bilgiler ders saatinin artırılması, öğretmenlere eşit davranılması ve yöneticilerin işlerini tam olarak yapmaları ile ilgilidir. Yöneticilerden beklentileri ile ilgili 2/B öğretmen şunları belirtmiştir: “Öğretmenlere uygun çalışma koşulları oluşturmaları gerekir. Öğretmenin yapacağı çalışmalara öncülük ederek, ekip ruhunu oluşturması gerekir. İlk olarak okullara gerekli materyalleri sağlamalıdır ve bütün okullara eşit yaklaşımları gerekir.” Farklı bir görüş bildiren 26/E öğretmen ise şunları ifade etmiştir: “Çocuklara sadece okulda eğitim verilmemelidir. Okul dışı etkinliklerle bu eğitim öğretim desteklenmelidir. Bu noktada en büyük görev yöneticilere düşmektedir. Çocuklar her türlü sosyal faaliyetlerden yararlanabilmelidir. Ancak çoğu okul bu imkânlara sahip değildir.”

Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili en büyük sorunları ise sadece resmi yazışma işleriyle uğraşıp somut adımlar atmamalarıdır. Diğer sorunlar ise ihtiyaçların dikkate alınmaması, alınan kararların uygulamaya geçmemesi ve beklentilerin yöneticiler tarafından karşılanmamasıdır. Yöneticilerle ilgili 28/E şu sorunları ifade ediyor: “Ben bir şey beklemiyorum, çünkü bir şey yok. İdareciler sürekli yazışmalarla uğraşiyor.”

Çizelge 4. Öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Programında Olumlu ve Olumsuz Gördükleri Noktalara İlişkin Görüş ve Frekanslar Dağılımları

Olumlu	f	Olumsuz	f
<i>Olumlu-iyi bir program</i>	5	<i>Ders saati yetersiz</i>	11
<i>Ders daha zevkli geçiyor</i>	4	<i>Bilgi yoğunluğu fazla</i>	7
<i>Ölçme değerlendirme ve yöntem açısından iyi</i>	4	<i>Bazı konular detaylı bazıları yüzeysel</i>	6
<i>Öğrencileri ezberden uzaklaştırıyor</i>	3	<i>Müfredata uygun araç gereç ve fiziki ortam yok</i>	5
<i>Öğrenci merkezli bir eğitim</i>	3	<i>Tarih konuları yetersiz ve yüzeysel</i>	4
<i>Güncel, günlük hayattan bilgiler</i>	2	<i>Sınav sistemi(sbs) ders içeri uyuşmuyor</i>	4
<i>Konular anlaşılabilir, belli bir sisteme göre</i>	2	<i>Etkinlik çok fazla</i>	3
<i>Diğer derslerle ilişkili</i>	2	<i>Kitaplarda milli tarih ve kültüre yeterince yer verilmemiş</i>	3
<i>Aktif öğrenme esas alınmış</i>	2	<i>Konu bütünlüğü yok</i>	2
<i>Ders kitapları, kılavuz kitaplar anlaşılır</i>	1	<i>Kitapta yanlışlıklar var, seviyeye uygun değil</i>	2
		<i>Altyapı yetersiz</i>	1
		<i>Gezi gözlem metodunun uygulanmasında sıkıntı var</i>	1
Frekans toplamı	28	Frekans toplamı	49

Çizelge 4'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin olumlu görüşleri arasında, programın iyi bir program olduğu, derslerin daha zevkli geçtiği, ölçme değerlendirme ve yöntem açısından daha iyi olduğu, öğrencileri ezberden uzaklaştırdığı ve öğrenci merkezli bir eğitim olduğu vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra bazı öğretmenler, programda güncel bilgilerin yer aldığını, konuların belli bir sisteme göre hazırlandığı, diğer derslerle ilişkili olduğu, aktif öğrenmeye göre hazırlandığı ve kitapların anlaşılır olduğu belirtilmiştir. Olumlu görüş bildiren 9/E öğretmen şunları ifade etmiştir: “*Sosyal bilgiler programı şu anda daha iyi. Öğrencilerin anlayacağı türden örnekler verilmiş. Sorulara yer verilmiş, çocukların yorum yapmalarına fırsat veriyor. Memnunum.*” 31/B ise “*Program, öğrenen ve etkinlik merkezli öğrenmeyi esas alması, disiplinler arası ilişki kurularak diğer derslerle konuları ilişkilendirmesi açısından ve aktif öğrenmeyi gerekli kıldığından yeterli bir programdır.*” şeklinde olumlu düşüncelerini ifade etmiştir.

Olumsuz görüş bildiren öğretmenler ise; özellikle ders saatinin yetersiz olduğunu, bilgi yoğunluğunun fazla olduğunu, bazı konuların detaylı bazılarının ise yüzeysel geçildiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca tarih konularının yetersiz olduğu, programın sınav sistemi ile çeliştiği, etkinliklerin fazla olduğu ve milli tarih ve milli kültüre yeterince yer verilmediği de belirtilen diğer olumsuz görüşlerdir. Olumsuz görüş bildiren 10/E öğretmen şunları ifade etmiştir: “*Bu programı işlemede ve bir ders yılında yetiştirmemiz gerektiği düşündüğümüzde ders saatin yetersiz kalması problemdir. Okulun fiziki imkânlarının yetersizliğinden dolayı yöntem ve teknik kullanımda kısır kalmaktadır.*” MEB tarafından yapılan merkezi sınavla (SBS) ilgili sorunu 26/E öğretmen şöyle ifade etmiştir: “*Sosyal bilgiler programında görülen en büyük eksiklik sınavların içeriği ile kitapların içeriğinin uyuşmamasıdır. Sınavlarda sorulan sorular programda işlenmiş konulara karşılık gelmediği görülmektedir.*”

Çizelge 5. Öğretmenlerin, Hizmet İçi Eğitim Konusu ve Kimin Vermesi Gerektiği İle İlgili Görüş ve Frekanslar Dağılımları

Konu	f	Kişi	f
Materyal hazırlama ve kullanımı konusunda	8	Sosyal bilgiler alanında Konunun uzmanları tarafından	15
Yöntem ve teknik konularında	6	Akademisyenler tarafından	9
Yapılandırmacı yaklaşım konusunda	2	Tecrübeli öğretmenler tarafından	2
Etkinlikler konusunda	1	Gerek yok faydasız	2
Müfredat program hakkında	1	Bakanlık uzmanları tarafından	1
Çocuk psikolojisi konusunda	1	Emekli öğretmenler tarafından	1
Öğrenciye ulaşma yolları konusunda	1		
Mesleki yeterlilik konusunda	1		
Ölçme değerlendirme konusunda	1		
Frekans toplamı 22		Frekans toplamı 30	

Çizelge 5’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin hizmet içi eğitim talep ettiği konular arasında ilk sırada; materyal hazırlama ve kullanımı konusu, daha sonra yöntem teknik konusu gelmektedir. Görüş bildiren diğer öğretmenler ise yapılandırmacı yaklaşım, etkinlik, müfredat ve çocuk psikolojisi konusunda seminer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. 25/E öğretmen hizmet içi eğitim konusunda şunları belirtmiştir: “*Yapılandırmacı yaklaşımda kullanılacak yöntem, teknik ve materyal kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak isterim. Fakat sadece anlatım değil uygulamalı olarak gösterilmelidir. Somut örnekler mutlaka verilmelidir*”. Sosyal bilgiler müfredatının uygulamaya girmesinin üzerinden yaklaşık beş yıl geçmesine rağmen öğretmenlerin hala detaylı bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır. Bu konuda görüş bildiren 11/B öğretmen şunları ifade etmiştir: “*Yeni sosyal bilgiler programında kullanılan yöntem-teknikler konusunda, ölçme-değerlendirme konusunda ve öğrenciyi aktif tutma konusunda detaylı bir hizmet içi eğitime ihtiyaç duyuyoruz*”.

Hizmet içi eğitim seminerini kim tarafından verilmesi ile ilgili olarak, öğretmenlerin büyük bir kısmı konunun uzmanları ve akademisyenler tarafından verilmesini istemektedir. Ayrıca bazı öğretmenler de, tecrübeli öğretmenler tarafından, bakanlık uzmanları tarafından ve emekli öğretmenler tarafından verilmesini talep etmiştir. İki öğretmen ise hizmet içi eğitimin verilmesini gereksiz görmektedir. Olumsuz görüş bildiren 1/B bu görüşünü şöyle ifade etmiştir: “*Hizmet içi eğitimin faydalı olduğunu düşünmüyorum, hizmet içi eğitim verecek kişilerin konulara iyi hazırlanması ve verecekleri konuda uzman olmaları gerekmektedir. Ancak şimdiye kadar bunu pek göremedik.*” Bu konuda farklı bir görüş bildiren 29/E ise; *Hizmet içi Eğitimin tatil yörelerinde olması güzel olurdu. Öğretmenler hem tatil yapmış olurlar, hem de eğitime katılmış olurlar.*” ifadesini kullanmıştır.

Çizelge 6. Öğretmenlerin, I. Kademe Sosyal Bilgiler Dersine, Branş Öğretmeninin Girmesine İlişkin Görüş ve Frekans Dağılımları

Branş Öğretmeninin Görüşü	f	Branş Öğretmeninin Görüşü	f
<i>Girmeli</i>	11	<i>Sınıf öğretmeni girmeli</i>	9
<i>Kesinlikle girmelidir</i>	8		
Gerekçesi	f	Gerekçesi	f
<i>Daha iyi alt yapı alacak</i>	10	<i>Sınıf öğretmeni daha iyi tanıyor</i>	5
<i>İlköğretimden yetersiz, zayıf geliyor</i>	4	<i>Seviyeye inme problem olur</i>	4
<i>Sınıf öğrt. diğer derslere önem veriyor</i>	3	<i>Sınıf öğretmenin bilgisi yeterli</i>	3
<i>Alan bilgileri yetersiz</i>	1		
<i>Sosyal bilgiler bir bütün halinde verilecektir</i>	1		

İlköğretim I. Kademe (4 ve 5. Sınıf) sosyal bilgiler dersine, branş öğretmeninin girmesi ile ilgili olarak, öğretmenlerin büyük bir kısmı “girmeli” veya “kesinlikle girmeli” cevabını vermişlerdir. Branş öğretmenlerinin girmesine gerekçe olarak ise, öğrencilerin daha iyi bir alt yapı alacaklarını, ilköğretimden zayıf geldiklerini, sınıf öğretmenlerinin sayısal derslere önem verdiği için bu derslere yeteri kadar önem vermediklerini ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler branş öğretmeninin girmesini isteyen 6/B bunun nedenini şöyle ifade etmiştir: “*Kesinlikle sosyal bilgiler öğretmeni girmelidir. Çünkü sınıf öğretmenleri bazı konularda yetersiz kalıyor. Sınıf öğretmenleri bazı dersleri önemserken diğer dersleri önemsemiyor. Bu da ortaokulda problem oluşturuyor. İstese de başarılı olamıyoruz.*”

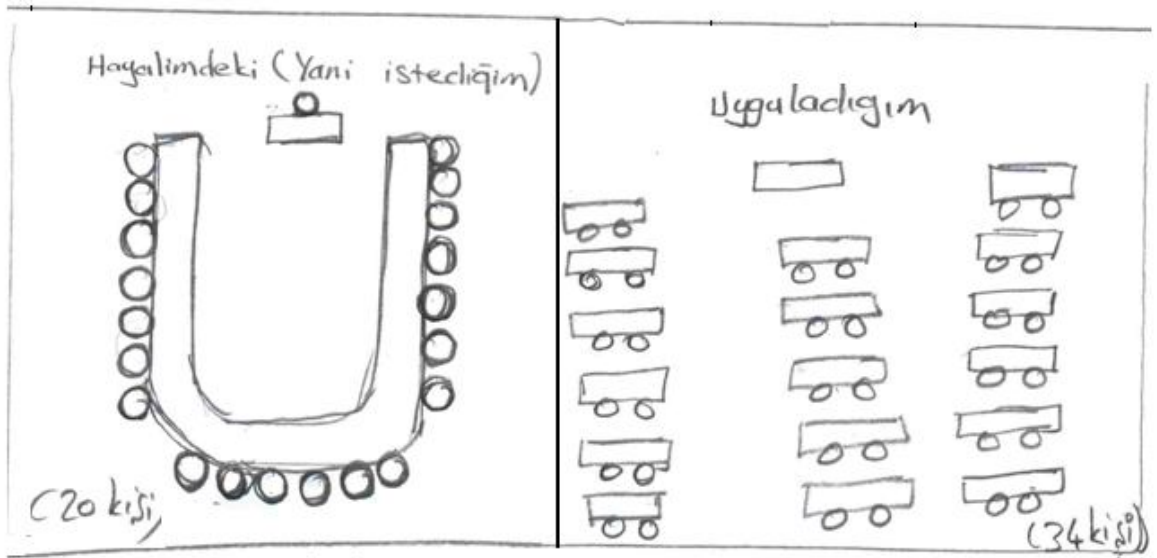
Öğretmenlerin bir kısmı ise, sosyal bilgiler branş öğretmenlerinin 4 ve 5. Sınıflarda derse girmesinin sakıncalı olduğunu ifade etmiştir. Gerekçe olarak ise; sınıf öğretmenlerinin öğrencileri daha iyi tanıdığını, branş öğretmenlerinin seviyeye inmede problem yaşayacaklarını ve sınıf öğretmenlerinin bu konuda yeteri kadar bilgiye sahip olduklarını ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni girmesi gerektiğini belirten 27/E şunları ifade etmiştir: “*Bence sınıf öğretmenleri girmelidir. Çünkü branş öğretmenleri ikinci kademe düzeyinde eğitim almakta, 4 ve 5. sınıf gelişim dönemlerini yeterince bilmemektedir. Oysa sınıf öğretmenleri pedagojik olarak öğrencilere daha iyi uyum sağlamaktadır. Bu yüzden 4 ve 5. Sınıf sosyal bilgiler dersine o sınıf en iyi tanıyan sınıf öğretmenleri girmelidir.*”

Çizelge 7. Öğretmenlerin Sınıfta Uyguladığı Oturma Düzenleri

Oturma düzeni	f	Klasik sıra düzenini uygulama nedeni	f
Klasik sıra düzeni	19	Fiziki yapı uygun değil	19
Küme- U düzeni, isteyip de uygulayamayan	14	Sınıflar çok kalabalık	5
Gruplar halinde küme	4	Diğer oturma şekilleri gürültü oluyor	1
U düzeni	3	Öğretmene daha çok odaklanıyorlar	1
		Sabahçı-öğlenci ve diğer dersler sorunu var	1
		U sıra düzenini uygulama nedeni	
		İletişimi ve katılımı artırıyor	2
		Sınıfın kontrolü daha kolay	1

Çizelge 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük bir kısmı sınıfta klasik oturma düzeninde ders anlattığını ifade etmiştir. Geri kalan öğretmenler ise sınıflarında grup

(küme) veya “U” şekli düzenini uygulamaktadır. Yine öğretmenlerin bir kısmı sınıfta “U” düzenini veya küme düzenini uygulamak istiyor ancak bunu uygulamadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun gerekçesi olarak ise; fiziki yapının uygun olmamasını, sınıfların çok kalabalık olmasını veya klasik oturma düzeninin daha avantajlı olmasını neden gösteriyor. Fiziki yapının uygun olmadığını ifade eden 14/E öğretmen ise sorununu şu şekilde ifade etmiştir: “U şeklinde oturma düzenini denedim. Ama çok komik oldu. Küçük bir sınıf ve 36 kişilik bir öğrenci grubuyla “U” şeklinden başka her şeye benzedi. Bir daha denemedim. Bir an önce okullarda öğrenci sayıları azaltarak gerekli fiziki ortam sağlanmalı.”

Şekil 1. Öğretmenin uyguladığı ve uygulamak istediği sınıf düzeni

Uyguladığı ve uygulamak istediği sınıf düzenini çizen (Şekil 1) 30/B bu konuda şunları ifade ediyor; “Sınıfta oturma düzeni arka arkaya, klasik sınıf düzeni. Bunun hiç uygun olmadığını biliyorum. Sınıfımızı sabahçı öğrencilerde kullanıyor. Ben küme yapıyorum, öğleyin geldiğimde değiştiriyorlar. Sabahçı öğretmen ile konuştum ama hiçbir değişiklik olmadı. Artık pes ettim. Benim tercih ettiğim “U” şeklinde sınıf düzenidir. Çünkü bu şekilde öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci daha kolay iletişim kurabiliyor ve çok yönlü bir iletişim oluyor.”

SONUÇ VE TARTIŞMA

Etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için, sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmenlerin birçoğu, öğrencilerden genel olarak, bir öğrencinin görevi olarak yapması gerekenleri beklemektedir. Bunlar; derslere düzenli olarak çalışıp hazırlıklı gelmesi, evde tekrar yapması, ödevlerini yapmasıdır. Öğretmenlerin öğrencilerinden diğer önemli bir beklentisi ise toplumsal olaylara karşı duyarlı olması, vatanını milletini sevmesidir. Öğretmenlerin bu beklentileri, sosyal bilgiler dersinin temel amaçları içerisinde de yer alan temel hedeflerle benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise öğrencilerden bu derse gereken önemi vermelerini beklemektedir. Altun (2009) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin başarılı olması için öğrencilerden beklenen işler, dersine çalışması, dersi dinlemesi, ödevlerini yapması şeklinde ifade edilmiştir. .

Öğretmenlerin öğrenciler ile ilgili yaşadıkları temel sorunlar ise genel olarak öğrencinin çalışmaması ile ilgili sorunlardır. Yine öğretmenlerin en çok dile getirdiği sorunların başında velilerin ilgisizliği, öğrencilerin bu dersi yeteri kadar önemli görmemesi ve I. kademedeki bilgi açısından yetersiz gelmeleri yer almaktadır. Öğrencilerin bu dersi önemsiz görmelerinde I. kademe sınıf öğretmenlerinin etkisi olabilir. Çünkü sınıf öğretmenleri özellikle fen ve matematik derslerine daha çok ağırlık vermekte, öğrencilerin bu dersleri yaparsa diğer dersleri de başaracağını düşünmektedir. Bu da öğrencilerin matematik, fen gibi sayısal dersleri daha zor görüp o derslere daha fazla çalışmasına, sosyal bilgiler dersini daha kolay bir ders olarak görmelerine neden olabilmektedir.

Öğretmenlerin velilerden en büyük beklentileri öğrenciyle ilgilenmeleridir. Bu isteğe bağlı olarak da; öğretmenler, velilerin okula sürekli gelmelerini, öğretmenle işbirliği içinde olmalarını, öğrenciye destek vererek gerekli imkânları sunmalarını istemektedir. Öğretmenlerin velilerden bir diğer beklentisi ise, bu dersi önemli bir ders olarak görmeleri gerektiği konusudur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu beklentileri sadece etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için değil, aynı zamanda istenilen ideal bir öğrenci profili yetiştirebilmek için de çok önemlidir. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan bir çok çalışmada eğitim öğretim sürecinde aile ilgisinin önemi vurgulanmış, ilgili

ailelerin çocuklarının daha yüksek başarıya sahip olduğu, öğrencilerin daha içten denetimli hale geldiği ve öğrencilerin daha yüksek eğitim amaçları edindiği vurgulanmıştır. (Gümüseli, 2004; Aslanargun, 2007; Şimşek, 2002; Bean, ve diğ., 2003).

Öğretmenlerin veliler ile ilgili karşılaştığı en büyük sıkıntı, velilerin öğrenciyle ilgilenmemeleri ve velilerin bilinçsizliğidir. Bunlara bağlı olarak velilerin okula gelmemesi, öğretmenle iletişime geçmemesi öğretmenlerin velilerle ilgili karşılaştığı sıkıntılardır. Gökçe tarafından yapılan çalışmada da velilerin okula istenilen düzeyde ilgi göstermedikleri, daha çok öğrenci başarısının artırılması yönünde ilgi gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. (Gökçe,1998) Aile, çocuğun eğitiminde tek başına önemli roller oynayabileceği gibi aynı zamanda eğitimi ile doğrudan ilgilenen önemli bir etkidir. Bu nedenle eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam ilişkinin kurulması önemli ve zorunludur (Çağlayan, 2002). Öğrenci velileri, çocuklarının daha nitelikli yetiştirilebilmesi için, okul yönetimi ve öğretmenlerle işbirliği yapmak zorundadır. Kuşkusuz ana-babalar çocuklarını en yakından tanıyan kişilerdir. Ana-babalar çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları ile kişilik özelliklerini yakından izleyerek öğretmene çok yararlı bilgiler verebilirler. (Gökçe,1998) Eğer ki aileler okula gelmiyorsa, Öğretmenler ana -babaları ziyaret etmeli hatta onları derse katılmaya davet etmeli, özel sorunları ile ilgilenmeli ve çocukları daha yakından tanımak için onlardan yardım alınmalıdır” (Biller, 1997).

Okul yöneticileri ve öğretmenler arasındaki ilişki de eğitim-öğretim faaliyetlerini etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Çünkü okul ortamında öğretmenlerle sürekli etkileşim içinde bulunan müdürler bu şekilde öğretmenlerin güdülenmesini sağlamada, performanslarını artırmada, okul ortamına yönelik tutumlarını geliştirmede ve onların beklentilerini karşılamada etkili olabilmektedirler (Cemaloğlu,2002; Okutan,2003). Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili en büyük beklentisi, öğretmenlerin ihtiyacı olan fiziki ortamı sağlamalarıdır. Merkezi bir konumdaki okulda çalışmayan öğretmenlerin isteği ise okullara eşit imkânların sunulmasıdır. Ayrıca öğretmenler idarecilerin kendilerine destek olmalarını, kendileri ile işbirliği yapmalarını ve sosyal bilgiler ders saatinin artırılmasını istemektedirler. Eğitim öğretim sürecini etkileyen en önemli etkenlerden biri yönetici ve öğretmenler arasındaki ilişkidir. Özellikle okul müdürleri, okuldaki tüm etkinliklerin başarıya ulaşmasında anahtar

kişidir (Güçlü, 1997). Yapılan birçok çalışmada da öğretmenlerin güdülenmesinde, performanslarının artırılmasında, okuldaki beklentileri karşılamada yöneticilerin etkin bir unsur olduğu ortaya konulmuştur. (Altunoğlu ve Atav, 2005; Kocabaş ve Karaköse, 2005) Öğretmenlerin idarecilerle ilgili yaşadığı sorunların başında ise yöneticilerin sadece resmi yazışma işleri ile uğraşmaları, ihtiyaçların dikkate alınmaması, alınan kararların ise uygulamaya geçmemesidir. Altunoğlu ve Atav (2005) tarafından yapılan çalışmada yöneticilerinin sadece okul idaresinde değil, aynı zamanda okuldaki eğitim liderliği konumunu da üstlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler programı hakkındaki görüşlerine ait sonuçlar ise birbirinden farklıdır. Örneğin öğretmenlerin bir kısmı programı olumlu olarak görmekte, derslerin daha zevkli geçtiğini, öğrencileri ezberden uzaklaştığını ifade etmektedir. Fakat öğretmenlerin bir kısmı ise programın çok yoğun olduğunu, bu yüzden ders saatinin yetersiz olduğunu, bazı konuların çok detaylı bazılarının ise yüzeysel geçildiğini ve bu programı uygulayacak fiziki ortamın, ders araç gereçlerinin bulunmadığını ifade etmektedir. Yapılan birçok çalışmada da yeni program hakkında öğretmenlerin olumlu düşüncelere sahip oldukları ancak, gerekli araç gereçlere sahip olmama, sınıf mevcutlarının kalabalık olması ve öğretmenlerin gerekli yöntem ve teknikleri bilmemesinden sıkıntılar doğacağı tespit edilmiştir (Çınar, 2006; Yaşar, 2005; Korkmaz, 2006).

Öğretmenler hizmet içi eğitim konusunda özellikle materyal hazırlama ve kullanımı konusunda, programın gerektirdiği farklı yöntemler konusunda hizmet içi eğitim almak istemektedirler. Öğretmenlerin isteklerine genel olarak bakıldığında yeni programa uyum sağlayabilmek için hizmet için eğitim almak istedikleri görülmektedir. Uygulamaya konulan yeni sosyal bilgiler programı, yapılandırmacı öğretim yaklaşımını benimseyen bir programdır. Yapılandırmacı eğitim ortamında, öğretmen klasik öğretici kimliğinden uzaklaşarak bilgiyi doğrudan aktarmak yerine, öğrencileri bilgiye yönlendirecek şekilde derslerini düzenlemeli ve bu süreçte farklı yöntem-teknik ve yaklaşımları kullanmalıdır. Ancak yapılan araştırmalar, öğretmenlerin öğrencilerinin derse aktif katılımını sağlayacak farklı yöntem ve teknikler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ve en çok soru cevap, düz anlatım yönteminin kullanıldığını göstermektedir (Çelikkaya ve Kuş, 2009; Sakallı ve diğ., 2006). Bu noktada öğretmenlerin yeni programın uygulaması ile ilgili etkili bir hizmet içi eğitime ihtiyaç

duydıkları aşikârdır. Yapılan birçok çalışmada da, öğretmenlerin sürekli gelişen bilgi ve teknikleri takip edebilmek için, hayat boyu öğrenmeyi devam ettirebilmeleri için hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Dolunay, 2002; Gökdere ve Çepni, 2003; Uçar ve İpek, 2006).

Bu çalışmada elde edilen bir diğer sonuca göre ise, öğretmenler bu seminerleri sosyal bilgiler alanında uzman biri veya akademisyenler tarafından verilmesini istemektedirler. Hizmet içi eğitim programlarında kalitenin artırılmasında, görev alacak kişilerin nitelikleri çok önemlidir. Konu alanı ile ilgili literatür incelendiğinde, hizmet içi eğitim programlarında görev alan öğretim elemanlarının ilgili konu alanlarına hakim ve konunun uzmanı olan kişiler olmaları gerektiğini vurguladıkları görülmektedir (Öztürk, 1997; Kuteş, 1997; Özen, 1999).

Öğretmenlerin 4 ve 5.sınıf sosyal bilgiler dersine branş öğretmenleri girmesi ile ilgili sonuçlarına bakıldığında ise; öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için branş öğretmenlerinin girmesi gerektiğini vurgulamıştır. Gerekçe olarak ise öğrencilerin daha iyi bir alt yapı alacaklarını, ilköğretimden zayıf, yetersiz geldiklerini ve sınıf öğretmenlerinin bu derse gereken önemi vermediği noktasındadır. Kuş ve Civan (2009) tarafından yapılan çalışmada; ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersine Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin girmesi öğrenci başarısını daha fazla artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Karatekin (2006) yaptığı çalışmada şu notu düşmüştür: *“Sınıf öğretmenleri, yön konusunu anlatırken branş öğretmeni olmayışlarının sıkıntısını yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu da Sosyal Bilgiler dersinin bir coğrafya konusu olan yön ve yön bulma yöntemleri ile ilgili birçok temel bilgi ve becerilere sahip olmamalarından kaynaklanmaktadır.”* Bu sonuçlar sınıf öğretmenlerinin bazı konuların öğretiminde sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise sınıf öğretmenlerin bu derse girmeye devam etmeleri gerektiğini belirtmiştir. Sınıf öğretmeni girmelidir diyen öğretmenlerin gerekçesi ise; sınıf öğretmenlerin öğrencileri daha iyi tanımasını, branş öğretmenlerin seviyeye inemeyeceğini belirtmişlerdir.

Fiziki alt yapının uygun olmamasından ve sınıfların çok kalabalık olmasından dolayı öğretmenlerin çoğunun sınıfta klasik sınıf düzeni diyebileceğimiz, sıraların arka arkaya dizildiği sınıf sisteminde ders anlattığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bir kısmı “U” düzeni veya küme şeklinde oturmak istediğini ancak bunu uygulayamadığını

ifade etmiştir. Öğretmenlerin sadece birkaçı, oturma düzeninin küme veya “U” şeklinde olduğunu ifade etmiştir. Buradan, fiziki şartların yetersizliğinden dolayı, öğretmenlerin sınıfta istediği düzeni uygulayamadığı anlaşılmaktadır. Oysa sınıf içindeki fiziki yerleşim hem doğrudan hem de sınıf yerleşiminin diğer öğrencilere olan etkisi yoluyla öğrencilerin ve öğretmenlerin davranışlarını etkiler (Bull, 1987). Eğitimde verimlilik üzerine yapılan araştırmalarda sınıf ve okul ortamının öğrencilerin başarıları üzerinde etkili olduğu ve aynı zamanda istenen davranışlara ulaşma konusunda bir gösterge olarak kabul edilebileceği ve eğitimde istenen verimin alınabilmesi için sınıf ve okul binalarının önemi üzerinde durulmaktadır (Fraser, 1994). Dolayısıyla sınıf, ustaca düzenlenmiş bir çevre olmalıdır. Çünkü davranışı değiştirmenin en etkili yollarından bir tanesi çevreyi değiştirmektir (Başar, 1998).

ÖNERİLER

- Öğretmenler, öğrencilerle ilgili en fazla düzenli ders çalışmamaları ile ilgili sorunlarını dile getirmişlerdir. Buradan, öğrencilerin ders çalışma sistemini bilmedikleri veya düzenli çalışmadıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilere düzenli, planlı ve verimli ders çalışma konusunda rehberlik faaliyetleri artırılmalıdır.
- Öğretmenler, velilerle ilgili en fazla, velilerin ilgisizliği ile ilgili sorunlarını ifade etmişlerdir. Çalışmada da ifade edildiği gibi, eğitim öğretim faaliyetlerinde veli temel unsurlardan biridir. Velilerin eğitim sürecine dahil edilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğretmenler, okullarında fiziki ortamın yetersiz olması ile ilgili bir takım sorunları belirtmişlerdir. Bu konuda yöneticiler, gerekli fiziki ortamın sağlanması konusunda çalışmalarını artırmalıdır.
- Öğretmenlerin istekleri doğrultusunda, programın gerektirdiği materyaller ve yöntem-teknik konusunda, konunun uzmanları ve akademisyenler tarafından öğretmenlere, hizmet içi eğitim verilmelidir.

KAYNAKÇA

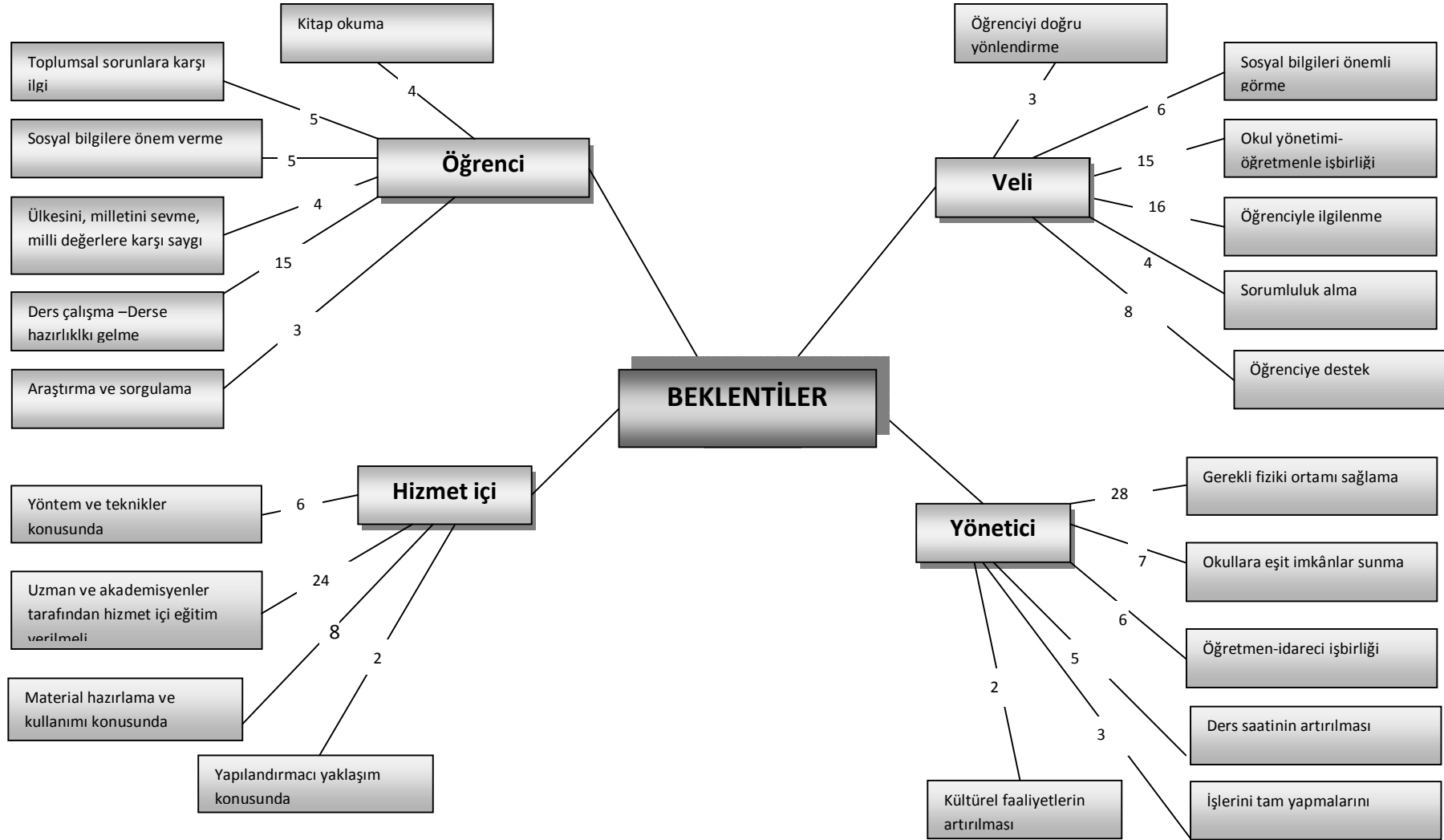
- Altun, A. S. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısızlıklarına ilişkin Veli, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 8 (2), 567-586, 2009. [Online]: 2.3.2010 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden alınmıştır.
- Altunoğlu, B. & Atav, E. (2005). Daha Etkili Bir Biyoloji Öğretimi İçin Öğretmen Beklentileri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, s. 19-28.
- Aslanargun, E. (2007) Okul - aile İşbirliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. Manas Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı 18.
- Başar, H. (1998). *Sınıf Yönetimi*, Dördüncü Basım, Önder Matbaacılık Ltd Şti., Ankara.
- Bean, R. A., Bush, K. R., McKenry, P.C., & Wilson, S.M. (2003). The Impact of parental, support, behavioral control, and psychological control on the academic achievement and self-esteem of African-American and European American Adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 18(5), 523-541.
- Billar, K. (1997). “Sosyal Felsefeci olarak 21. Yüzyılın Öğretmenleri” Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı, Milli Eğitim Basımevi. Ankara.51
- Bull, S. L. & Solity, J. E. (1987). *Classroom Management: Principles to Practice.*, Routledge, London.
- Cemaloğlu, N. (2002). Öğretmen performansının artırılmasında okul yöneticisinin rolü, *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 153-154. 2.3.2010 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/153-154/cemaloglu.htm> adresinden alınmıştır.
- Çağlayan, A. (2002) “İlköğretimlerde; Eğitimde Yönetim, Yönetimde Kalite”, Bilge Yayınları, İstanbul.
- Çınar, O. Teyfur, E. & Teyfur, M. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmen Ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı Ve Programı Hakkındaki Görüşleri. *Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt: 7 Sayı:1. 47–64
- Dolunay, A. B. (2002). Farklı Lise Öğretmenleri Üzerinde Hizmet içi Eğitim İhtiyacı. Ankara Üniversitesi *Tıp Fakültesi Mecmuası* Cilt 55 Sayı 1 Sayfa51-62

- Fraser, B. J. (1994), "Research on classroom and school climate", in Gabel, D. (Eds), Handbook of Research on Science Teaching and Learning, Macmillan, New York, NY, pp.493-541
- Gökçe, E. (1998). İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi, 4. Ulusal sınıf öğretmeliği sempozyumu, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı, Denizli.
- Gökdere, M & Çepni, S. (2003). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Fen Öğretmenlerinin Eğitimine Yönelik Bir Model Önerisi. The Turkish Online Journal of Educational Technology -TOJET July 2003 ISSN: 1303-6521 Volume 2, Issue 3, Article 18
- Güçlü, Nezahat. (1993). "Eğitim Lideri Olarak Okul Yöneticisi", *Millî Eğitim Dergisi*. Ankara:MEBBasım Evi, Sayı:135. .
- Gümüşeli, Ali İlker. (2004). Aile Katılım ve Desteğinin Öğrenci Başarısına Etkisi, *Özel Okullar Birliği Bülteni*, Eylül, sayı:2/6
- Karatekin, K. (2006). İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yön Ve Yön Bulma Yöntemleri Konusunun Çoklu Zeka Kuramına Göre Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi" Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kocabaş, İ. & Karaköse, T. (2005) Okul müdürlerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin motivasyonuna etkisi (Özel ve devlet okulu örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), s. 79-91, 2005
- Korkmaz, Ğ. (2006). *Yeni İlköğretim Programının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi*. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı, 249- 259. Ankara Kök Yayıncılık
- Kuteş, Z. (1997). "Hizmet İçi Eğitime İlgi Gösterilmiyor". *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı: 133, Ss:38-39
- Mitchener, C. P. , Anderson, R.D.(1989). Teachers' perspective: developing and implementing an STS curriculum, *Journal of Research in Science Teaching*, 26 (4), 351-369, 1989

- Okutan, M. (2003). Okul Müdürlerinin İdari Davranışları, Milli Eğitim Dergisi, sayı 157, Kış, erişim: 2.3.2010 tarihinde
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/157/okutan.htm> adresinden alınmıştır.
- Özen, R. (1999). "İlköğretim Okulları Birinci Kademesinde Görevli Yabancı Dil (İngilizce) Öğretmenlerine Yönelik Açılması Muhtemel Bir Hizmet İçi Eğitim Programında Görev Alacak Öğretim Elemanlarının Meslekî Niteliklerine İlişkin İngilizce Öğretmenlerinin Görüşleri VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Poster Bildirisi.Trabzon
- Öztürk, Ş. (1997). "Ülke Çapında Hizmet içi Eğitime Koordine Edecek Ulusal Bir Kurum Yok". *Milli Eğitim*. Sayı:133. S.43.
- Sakallı, M., Hürsen, Ç & Özçınar, Z. (2006) "Öğretmen Adaylarının Gözlemlerine Göre Öğretmenlerin Öğretim Yöntemlerini Kullanma Sıklıkları". 6th International Educational Technology Conference: KKTC, Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Şimşek, H. & Tanaydın, D. (2002), ilköğretimde veli Katılımı:Öğretmen-veli-psikolojik danışman üçgeni, *İlköğretim-Online1* (1), 2002 sf. 12-16, <http://www.ilkogretim-online.org.tr>
- T. Çelikkaya, Z. Kuş. (2009). "Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmenlerin Kullandığı Yöntemler" *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 22, S. 2, Bursa.
- Uçar, R. C. İpek. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin MEB Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Haziran 2006. Cilt:III, Sayı:I. 34-53
- Uras, Meral. & Kunt, Muammer. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri ve beklentilerinin karşılanmasını umma düzeyleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1) 19. Sayı
- Yaşar, G. (2005). Sosyal Bilgiler Programı ve Öğretimi. Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı (s. 329–342). 14-16 Kasım, Ankara: Sim Matbaası.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Z. Kuş, M. Civan. (2009). “Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 4. Sınıflarda sosyal bilgiler derslerine girmesinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi” IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. Marmara üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve M.E.B Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (7-9 Ekim). İstanbul. (Sözlü Bildiri)

Ek 1: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin beklentileri

Ek 2: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar

